

Nr 224.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa särskilda grunder för lönetursberäkning för ordinarie lärare i övningsämne vid det statliga undervisningsväsendet; given Stockholms slott den 10 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

Jag anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om vissa särskilda grunder för lönetursberäkning för ordinarie lärare i övningsämne vid det statliga undervisningsväsendet.

De statsanställda lärarna åtnjuta sedan den 1 januari 1938 löner, reglerade i anslutning till det för kommunikationsverken och allmänna civilförvaltningen för närvarande gällande lönesystemet.

Enligt det före den 1 januari 1938 gällande lönesystemet var en övningslärare skyldig att för sin fastställda lön tjänstgöra ett visst antal veckotimmar. Detta timantal var exempelvis vid de allmänna läroverken för musiklektörer 9 veckotimmar vid realskola och 15 veckotimmar vid högre läroverk, för teckningslärare 10 veckotimmar vid realskola och 15 veckotimmar vid högre läroverk, för gymnastiklektörer 13 veckotimmar vid realskola och 21 veckotimmar vid högre läroverk samt för lärarinna i kvinnlig slöjd 6 veckotimmar. I den mån undervisningsskyldigheten för en övningslärare översteg nu nämnda, för vederbörande slag av befattning gällande minimitimantal, utgick särskild ersättning, beräknad med visst belopp för varje veckotimme, varmed tjänstgöringsskyldigheten översteg det fastställda minimiantalet timmar. I fråga om lönetursrätt vid lärares tillträde av ordinarie tjänst hade man att utgå från samma grundläggande bestämmelse som för närvarande, nämligen att tillgodoräkning för erhållande av ålderstillägg kunde ske av föregående icke-ordinarie anställningstid i statens tjänst utöver tre år, för så vitt den fullgjorts i en följd och i avseende å tjänstgöringens art och omfattning kunde anses svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten. Denna föreskrift tillämpades i praktiken så, att tillgodoräkning fick ske av tid, då vederbörande lärare i föregående icke-ordinarie anställning hade haft tjänstgöring av minst den omfattning, som var föreskriven för den fastställda lönen vid det slag av läroanstalt, vid vilken ålders-tillägget skulle utgå.

Enligt det lönesystem, som gäller sedan den 1 januari 1938, utgår en övningslärares lön med det för vederbörande löneklass bestämda beloppet vid en undervisningsskyldighet av 30 veckotimmar. Om tjänstgöringen över- respektive understiger 30 veckotimmar, sker tillägg till respektive avdrag å årslönen efter vissa grunder. Härvid har föreskrivits, att avdrag å årslönen icke må göras för mer än 21 veckotimmar i ämnena teckning, musik och gymnastik med lek och idrott eller för mer än 24 veckotimmar i ämnet kvinnlig slöjd. Beträffande lönetursrätt vid befordran till ordinarie tjänst gäller enligt 11 § 1 mom. avlösningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende alltjämt det nyssnämnda, från allmänna civilförvaltningens avlösningsreglemente hämtade stadgandet angående tillgodoräkning av föregående anställningstid utöver tre år, som fullgjorts i en följd och som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten.

Fråga har nu uppkommit angående den närmare innebörden av sistnämnda stadgande vid dess tillämpning å lärare i övningsämne med lön enligt det numera gällande lönesystemet.

Sedan skolöverstyrelsen i skrivelse till statskontoret den 15 februari 1938 anhållit om statskontorets yttrande angående vissa principiella frågor, vilka uppkommit i samband med att överstyrelsen haft att inplacera ordinarie lärare i löneklass å den frågan och med den 1 januari 1938 gällande lönestaten, har statskontoret berett undervisningsväsendets lönenämnd tillfälle att yttra

sig i ärendet. Sådant yttrande har lönenämnden avgivit i skrivelse den 6 maj 1938.

Beträffande frågan om övningslärarnas lönetursrätt har lönenämnden i nämnda skrivelse anfört följande.

Frågan om tillgodoräkning för löneklassplacering av övningslärarnas föregående tjänstetid finner lönenämnden vara av delvis tämligen invecklad beskaffenhet och förtjänt av ingående övervägande.

Enligt gällande bestämmelser må vid befordran till ordinarie tjänst tillgodoräkning ske av föregående anställningstid såsom icke-ordinarie lärare, under förutsättning att den senare anställningen i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten. Ingen svårighet föreligger att fastslå, att en viss icke-ordinarie anställning för en övningslärare varit av samma *art* som hans ordinarie tjänst. Annorlunda förhåller det sig med tjänstgöringens *omfattning*. En gymnastiklärare söker och erhåller en ordinarie tjänst, som vid tjänstetillträdet är förenad med 20 veckotimmars undervisnings-skyldighet; tjänstgöringens omfattning å »den ifrågavarande ordinarie tjänsten» är sålunda 20 veckotimmar, och vid ett ordagrant tillämpande av författningens bestämmelser borde då tillgodoräkning av föregående icke-ordinarie anställningstid kunna ske, för så vitt densamma omfattat minst 20 veckotimmar. Men nästföljande läsår tillkommer en ny gymnastikavdelning vid läroverket, varigenom timantalet för gymnastikläraren stiger till 24 veckotimmar; »den ifrågavarande ordinarie tjänsten» såsom sådan är oförändrad, men dess omfattning har förändrats, och fråga uppstår då, huruvida man för tillgodoräkning av föregående tjänstetid bör fordra, att denna omfattat minst 24 veckotimmar. Efter några år kanske lärjungeantalet vid läroverket sjunker i så hög grad, att gymnastiklärarens undervisnings-skyldighet blir blott 16 veckotimmar; han har alltså kvar sin ordinarie tjänst, men densamma omfattning har återigen förändrats. Av det sagda torde framgå, att det i lönetursbestämmelserna för de statsanställda ordinarie lärarna förekommande begreppet »tjänstgöringens omfattning» — vilket begrepp i detta sammanhang övertagits från avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen — icke kan givas samma oföränderliga innebörd som i sistnämnda avlöningsreglemente annat än i fråga om ordinarie ämnes- och därmed jämförliga lärarkategorier; när det gäller de ordinarie lärarna i övningsämnen — således i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd och hushållsgöromål — nödgas man räkna med det förhållandet, att *tjänstgöringens omfattning å en och samma ordinarie tjänst kan variera*, och detta stundom från ett år till ett annat och i ganska avsevärd grad. Innebörden av begreppet »tjänstgöringens omfattning», när jämförelse skall ske mellan icke-ordinarie och ordinarie tjänst, är således icke enhetligt bestämd, när det gäller lärartjänst i övningsämne.

Fråga uppstår då, vilken omfattning tjänstgöringen skall äga för att föregående anställningstid såsom icke-ordinarie lärare i övningsämne skall få tillgodoräknas vid befordran till ordinarie tjänst. Enligt den före den 1 januari 1938 gällande löneregleringen kunde detta spörsmål nog så enkelt besvaras med en hänvisning till de författningssenliet gällande minimitimantalen för ordinarie övningslärarens undervisningsskyldighet: för den fastställda lönen var exempelvis en teckningslärare vid ett högre allmänt läroverk skyldig att tjänstgöra 15 veckotimmar, en musiklärare vid en realskola skyldig att tjänstgöra 9 veckotimmar och en gymnastiklärare vid ett högre läroverk 21 veckotimmar, och särskild ersättning utgick för varje veckotimmes

undervisning utöver de fastställda minimitimantalen. Det var då naturligt, att man ansåg sig böra fordra minst 15 veckotimmars undervisningsskyldighet för att föregående tjänstetid skulle få tillgodoräknas för exempelvis en teckningslärare vid ett högre allmänt läroverk. Mera kunde man icke gärna *fordra*, enär en ordinarie lärare i det nämnda ämnet för den fastställda lönen icke var *skyldig* undervisa mera än det nämnda timantalet.

Enligt de i samband med den nya löneregleringen genomförda ändringarna i läroverksstadgan är en övningslärare vid allmänt läroverk skyldig att meddela undervisning till den omfattning, som skolöverstyrelsen för varje läsår bestämmer. Hans timantal kan därvid vara å ena sidan upp till 34 veckotimmar, å andra sidan ned till 9 veckotimmar i teckning, musik och gymnastik samt 6 veckotimmar i kvinnlig slöjd. Jämväl är att märka, att enligt 8 § 2 mom. avlöningsreglementet 1937: 873 avlöning till ordinarie lärare i nämnda ämnen icke må utgå efter lägre timantal än 9 veckotimmar i teckning, musik och gymnastik samt 6 veckotimmar i kvinnlig slöjd, även om för något fall den faktiska undervisningstiden skulle underliga nämnda timantal. Den frågan inställer sig då, huruvida icke för tillgodoräkning av föregående tjänstetid det måste anses tillfyllest, att densamma omfattat minst 9 veckotimmar i ämnena teckning, musik och gymnastik samt minst 6 veckotimmar i ämnet kvinnlig slöjd.

Vid första påseende kan en sådan tanke måhända synas svår att acceptera, och lönenämnden har för sin del i annat sammanhang varit inne på tanken att åvägabringa vissa restriktiva bestämmelser på förevarande område, i det att nämnden i ett tidigare utlåtande — nämligen i samband med tillkomsten av avlöningskungörelsen 1937: 954 för icke-ordinarie lärare m. fl. vid statens undervisningsväsende — ifrågasatt införande av en bestämmelse, enligt vilken det skulle ankomma på skolöverstyrelsen att besluta, i vad mån hänsyn skulle för löneklassplaceringen tagas till föregående tjänstgöring såsom extra ordinarie lärare, i de fall då en extra ordinarie lärare i övningsämne erhöle till timantalet utökad undervisningsskyldighet. Men vid närmare övervägande av det förevarande spörsmålet befinnes det, att ett medgivande av full tillgodoräkning av föregående tjänstetid, blott densamma omfattat minst det ovan angivna, stadgeenligt fastställda minimitimantalet för det ämne det gäller, icke kan anses i och för sig orimligt, helst en sådan tillgodoräkning är den enda, som utan alltför stora svårigheter kan praktiskt tillämpas. Lönenämnden vill till belysning härav anföra ett par exempel.

Ett visst läroverk utvidgas från realskola till högre allmänt läroverk, och den vid läroverket anställde ordinarie teckningslärarens timantal stiger härigenom från 16 till 24 veckotimmar. Vid tiden för ombildningen skulle den ifrågavarande läraren hava uppflyttats i högre löneklass. Han synes då icke böra förmenas rätt härtill på den grund att timantalet på tjänsten hädanefter blir högre än under de år, då rätten till uppflyttning intjänades. Men om man accepterar denna förutsättning, torde man icke kunna undgå att tillerkänna en lärare, som samtidigt med läroverkets ombildning erhåller befordran till läroverket från icke-ordinarie tjänst vid annat läroverk med 16 veckotimmars undervisningsskyldighet, samma rätt att räkna sig den föregående tjänstetiden till godo.

En musiklärare vid realskola med 9 veckotimmars undervisningsskyldighet, vilken åtnjuter slutlön inom den för sådan lärare vid allmänt läroverk gällande 20 lönegraden, befordras till lika tjänst vid folkskoleseminarium med 28 veckotimmars undervisningsskyldighet; vid seminarium utgår sådan lärares lön efter 21 lönegraden. Jämlikt bestämmelserna i 12 § avlöningsreglementet äger han i den nya befattningen omedelbart erhålla lön efter dennas högsta löneklass, och detta oavsett den betydande skillnaden

i undervisningsskyldighetens omfattning. Men om 9 veckotimmars undervisningsskyldighet kan anses vara full tjänstgöring på den lägre ordinarie tjänsten vid bestämmandet av löneklassplaceringen i det nämnda fallet, synes detsamma böra gälla i det fall, att befordran äger rum från icke-ordinarie tjänst med 9 veckotimmar direkt till ordinarie tjänst med 28; man kan nämligen icke gärna beträffande tjänstgöringens omfattning i förevarande hänseende ställa strängare krav, när det gäller en icke-ordinarie än när frågan är om en ordinarie tjänst.

Lönenämndens överväganden i denna fråga giva alltså till resultat, att en konsekvens av att en lärare över huvud kan erhålla ordinarie befattning i statens tjänst med en så låg tjänstgöringsskyldighet som 9 timmar i veckan i ämnena teckning, musik eller gymnastik samt 6 timmar i veckan i ämnet kvinnlig slöjd bör bliva, att läraren för löneklassplacering må tillgodoräknas anställningstid, varunder han fullgjort tjänstgöring, som uppgår till eller överstiger nämnda timantal. Lönenämnden vill särskilt framhålla, att en regel, enligt vilken tillgodoräkning av viss tjänstetid borde ske i förhållande till det under nämnda tid bestridda antalet veckotimmar på tjänsten, utom det att densamma skulle vara svår att förena med avlöningsreglementets bestämmelser, skulle leda till orimliga konsekvenser i så måtto, att upprepade omvärderingar i många fall av redan förfluten tjänstetid finge företagas.

Givet är, att den sålunda av lönenämnden förordade lösningen av förevarande spörsmål icke kan anses särskilt tillfredsställande, sett ur synpunkten av de regler, som på detta område äro fastslagna beträffande förhållandena inom allmänna civiltjänstverksamheten och inom de förvaltningsområden, som nyreglerats i anslutning till dennas bestämmelser. Lönenämnden förutsätter emellertid, att förevarande spörsmål kommer att underkastas närmare undersökning i samband med lärarpersonalens inordnande i det tillämnade civila avlöningsreglementet.

Vad de nu ifrågavarande särskilda fallen beträffar, anser sig lönenämnden, med hänsyn till vad ovan anförts, icke behöva närmare ingå på desamma. Dock vill lönenämnden framhålla, att kravet på 9 veckotimmars tjänstgöring i ämnet gymnastik med lek och idrott enligt nämndens förmenande bör innefatta en fordran på minst 9 veckotimmars *undervisningsskyldighet* i detta ämne; den omständigheten, att en gymnastiklärarens *avlöning* må med hänsyn till bestyret med lärjungarnas friluftsverksamhet enligt vissa regler beräknas efter ett högre timantal än det som motsvarar hans undervisningsskyldighet i egentlig mening, synes icke böra medföra något avkall på den nyssnämnda fordran på undervisningsskyldighetens omfattning. Eller, sett från en annan synpunkt, en gymnastiklärare bör icke få tillgodoräkna sig tjänstetid, varunder han haft 8 veckotimmars undervisningsskyldighet, på den grund att hans avlöning under samma tid fått beräknas efter 9 timmar.

Med överlämnande av lönenämndens yttrande har *statskontoret* i skrivelse till skolöverstyrelsen den 7 oktober 1938 anförut huvudsakligen följande.

I lönenämndens yttrande har närmare belysts vilka svårigheter som äro förbundna med tillämpningen av de nya lönetursbestämmelserna å övningslärare, då tjänstgöringens omfattning för dessa lärare numera icke är enhetligt bestämd. I 133 § 3 mom. läroverksstadgan (se kungl. kung. nr 40/1938) finnes sålunda endast föreskrivet, att undervisningsskyldigheten för ordinarie lärare i övningsämne icke får överstiga 34 veckotimmar eller understiga 9 veckotimmar eller, i visst fall, 6 veckotimmar, samt att dylik lärare icke utan eget medgivande kan åläggas mer än 28 veckotimmars undervisningsskyldighet.

Vid tillämpningen av 10 § avlöningsreglementet för ordinarie lärare läser en ändring av timantalet i innehavd ordinarie tjänst sakna betydelse. Har övningsläraren under de två första läsåren efter ordinarieblivandet endast 9 veckotimmar, men hans undervisningsskyldighet under det tredje läsåret utökas till 16 veckotimmar, torde hinder icke föreligga för en uppflyttning i löneklass efter tredje årets utgång. Ej heller lärare — såsom även understrukits av lönenämnden — timantalet kunna tillmätas betydelse vid tillämpningen av sneddningsbestämmelserna i 12 § 1 mom. samma reglemente.

Stadgandet i 11 § av reglementet uppställer däremot som villkor för en tillgodoräkning, att lärarens tidigare tjänstgöring till omfattningen varit likvärdig med den innehavda ordinarie befattningen. I avseende å tillämpningen av detta stadgande har lönenämnden ansett, att tillgodoräkning skall medgivnas, såframt övningslärarens tjänstgöring uppgått till den för ordinarie föreskrivna minimitjänstgöringen. Häremot vill statskontoret erinra att en tillämpning av denna innebörd icke synes äga stöd i gällande författningsbestämmelser. Då härtill kommer att en dylik tillämpning skulle leda till en väsentlig utvidgning av hittillsvarande praxis i fråga om tillgodoräkning för övningslärare — vilken utvidgning måste anses så mycket olämpligare som tillgodoräkningen är avsedd att i princip borttagas vid det förestående genomförandet av den nya löneregleringen för läroverkslärarna — anser sig statskontoret icke kunna biträda lönenämndens uppfattning.

Med hänsyn till förevarande stadgandes ordalydelse lärare beträffande kravet på likvärdighet i fråga om tjänstgöringens omfattning annan tolkning näppeligen stå öppen än att övningslärare vid ordinarieblivandet skall äga tillgodoräkna tidigare icke-ordinarie tjänstgöring endast såframt antalet veckotimmar under denna tjänstgöring uppgått till minst det antal timmar, som fastställas av skolöverstyrelsen för läraren å den nya tjänsten. Statskontoret vill emellertid erkänna, att en dylik tolkning ur saklig synpunkt icke kan anses tillfredsställande, då det i viss mån beror på tillfälliga omständigheter, hur stort timantalet blir å den ordinarie tjänsten under det första läsåret efter ordinarieblivandet. En mera tillfredsställande tillämpning av stadgandet torde dock icke kunna vinnas med mindre kompletterande bestämmelser meddelas i berörda hänseende.

Övningslärare, som blivit ordinarie före den 1 januari 1938, lära på grund av särskilt övergångsstadgande kunna tillgodoräknas sin tidigare tjänstgöring enligt de lönetursbestämmelser, som gällde vid tidpunkten för deras utnämning. En teckningslärare vid realskola exempelvis bör sålunda — såframt övriga förutsättningar äro för handen — alltjämt äga tillgodoräkna föregående icke-ordinarie tjänstgöring, såframt timantalet uppgått till minst 10 veckotimmar eller det timantal, som en ordinarie teckningslärare vid realskola tidigare var skyldig att tjänstgöra för den fastställda lönen.

I anledning av innehållet i statskontorets och lönenämndens nu omförmälda skrivelser har *skolöverstyrelsen* funnit sig böra underställa den omhandlade frågan Kungl. Maj:ts prövning. Överstyrelsen har i skrivelse den 29 oktober 1938 anfört följande.

Enligt bestämmelsen i § 11, mom. 1 av Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende (nr 873/1937) gäller, att en ordinarie lärare efter befordran från icke-ordinarie tjänst får för uppflyttning till högre löneklass tillgodoräkna tjänstgöring i den icke-ordinarie anställningen under bl. a. den förutsättningen, att denna anställning i avseende å *tjänstgöringens art och omfattning* finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten. Därest denna be-

stämmelse i enlighet med statskontorets uppfattning måste i fråga om övningslärare tolkas så, att lärarens timantal i den icke-ordinarie tjänsten måste vara lika högt som i den ordinarie tjänsten för att kunna tillgodoräknas för löneklassuppflyttning, kommer frågan om övningslärarnas löneklassplacering i ett hart när kaotiskt läge. Ett par exempel torde förtydliga detta. En teckningslärare har i icke-ordinarie anställning tjänstgjort 6 år med timantalet 12, 14, 16, 18, 16, 16 och erhåller efter utnämning till ordinarie teckningslärartjänst 18 veckotimmars tjänstgöring. Han skulle då icke kunna tillgodoräkna sin föregående tjänstgöring för löneklassuppflyttning. Omfattar den ordinarie tjänst, till vilken han utnämnts, däremot endast 12 timmar, får han tillgodoräkna samtliga 6 år (—3), och omfattar den 14 timmar, får han tillgodoräkna 5 år (—3). Sjunker veckotimantalet i den ordinarie tjänsten från 18 veckotimmar första året till 16 under andra året, bör han från och med början av detta andra år få tillgodoräkna de 4 sista icke-ordinarie åren, sjunker den ett följande år till 14, bör han få tillgodoräkna de fem sista åren före befordran, och sjunker den året därefter till 12, böra samtliga 6 icke-ordinarie tjänsteår tillgodoräknas honom. En annan teckningslärare har under sex års tjänstgöring haft timantalen 18, 20, 22, 20, 20, 22 och erhåller efter utnämning till ordinarie tjänst 18 veckotimmar. Han får tillgodoräkna samtliga icke-ordinarie anställningsår och uppflyttas en löneklass. Följande år stiger tjänstgöringen till 22 veckotimmar. Strängt taget borde han då nedflyttas en löneklass, men en honom redan tillerkänd förmån torde icke kunna fråntagas honom. Första årets timantal i den ordinarie tjänsten blir i dylika fall helt och hållet bestämmande för löneklassplaceringen.

Överstyrelsen kan icke finna annat än att en dylik tillämpning blir sakligt orimlig, särskilt som övningslärarnas tjänstgöring i allmänhet är från år till år underkastad förändringar, vilka ibland kunna vara ganska stora, och det följaktligen blir ett stort antal fall, där dessa egendomligheter framträda. Statskontoret synes också hysa samma uppfattning, då ämbetsverket i sitt yttrande medger, att dess tolkning i detta fall ur saklig synpunkt icke kan anses tillfredsställande. Statskontoret har emellertid ansett, att en mera tillfredsställande tillämpning av stadgandet icke torde kunna vinnas, med mindre kompletterande bestämmelser meddelas i berörda hänseende.

Enligt tidigare avlöningskungörelse gällde för ordinarie övningslärare en viss minimitjänstgöring, olika för olika övningsämnen och olika för realskolor och högre allmänna läroverk. En teckningslärarens minimitjänstgöring var sålunda vid realskola 10 och vid högre allmänt läroverk 15 veckotimmar, en musiklärarens 9 respektive 15, en gymnastiklärarens 13 respektive 21 och lärarinnas i kvinnlig slöjd 6 veckotimmar. Samma bestämmelse för tillgodoräknande av icke-ordinarie tjänstgöring gällde då som nu, och överstyrelsen tillämpade denna så, att exempelvis en teckningslärare, som i icke-ordinarie anställning hade mindre än 10 veckotimmar, icke fick tillgodoräkna något av denna tjänstgöring efter utnämning till ordinarie tjänst, hade han mellan 10 och 14 veckotimmar, fick han tillgodoräkna detta efter utnämning till ordinarie teckningslärartjänst vid realskola men icke vid högre allmänt läroverk, och hade han 15 veckotimmar eller däröver, fick han tillgodoräkna denna anställning efter utnämning till ordinarie tjänst vid högre allmänt läroverk oberoende av timantalets storlek vid detta läroverk. Någon erinran har aldrig från något håll framställts mot denna tillämpning, vilken synes överstyrelsen ha varit den enda rimliga. Numera är ingen skillnad fastställd i fråga om minimitjänstgöring vid realskola och vid högre allmänt läroverk; för båda kan 9 veckotimmar (kvinnl. slöjd 6) sägas vara genom avlöningsreglementets bestämmelser i § 8, mom. 2, fixerad som gemensam minimitjänstgöring för ordinarie övningslärare.

Det ligger under sådana förhållanden, enligt överstyrelsens uppfattning, i full linje med tidigare praxis och är det enda tillvägagångssätt, som blir fritt från godtycklighet och hänsyn till tillfälligheter, att all sådan tjänstgöring i icke-ordinarie anställning, som når upp till minimigränsen och i övrigt är av beskaffenhet att kunna tillgodoräknas, får tillgodoräknas för placering i löneklass såsom ordinarie övningslärare. Det finnes intet bärande skäl, varför den som utnämnes till ordinarie lärare vid en större skola med större timantal i ämnet, skall komma i en ogynnsammare ställning i förevarande avseende än den, som råkar placeras vid en mindre skola.

Undervisningsväsendets lönenämnd framhåller såsom resultat av sina utförligt motiverade överväganden i frågan, att en konsekvens av att en lärare över huvud kan erhålla ordinarie befattning i statens tjänst med en så låg tjänstgöringsskyldighet som 9 timmar i veckan i ämnena teckning, musik eller gymnastik samt 6 timmar i veckan i ämnet kvinnlig slöjd bör bliva, att läraren för löneklassplacering må tillgodoräknas anställningstid, varunder han fullgjort tjänstgöring, som uppgår till eller överstiger nämnda timantal. Denna uppfattning sammanfaller sålunda helt med överstyrelsens.

Sedan statskontoret givit uttryck åt sin uppfattning av frågan, finner överstyrelsen det emellertid vanskligt att vid sina beslut om löneklassplacering tillämpa en tolkning av bestämmelserna, som sagda ämbetsverk av formella skäl icke ansett sig kunna godkänna. Överstyrelsen vill därför, i anslutning till statskontorets förslag, hemställa, att Eders Kungl. Maj:t, därest Eders Kungl. Maj:t finner detta erforderligt, måtte genom proposition till 1939 års riksdag söka åvägbringa sådana kompletterande bestämmelser, som möjliggöra tillgodoräknande för ordinarie övningslärare i och för löneklassplacering av sådan föregående tjänstgöring i icke-ordinarie anställning, som uppgått till minst 9 (för lärarinna i kvinnlig slöjd minst 6) timmar i veckan.

Över skolöverstyrelsens framställning hava utlåtanden avgivits av lönenämnden den 22 december 1938 och av statskontoret den 14 februari 1939.

Lönenämnden har anfört bland annat.

Enligt gällande bestämmelser tillkommer det skolöverstyrelsen att fatta beslut angående läroverkslärarens placering i löneklass. I förevarande fall gäller det emellertid en fråga, där de meddelade bestämmelserna lämna rum för olika tolkningar, vilka leda till avsevärt olika resultat i praktiken. Det synes fördenskull icke omotiverat att ifrågasätta ett förtydligande av gällande bestämmelser. Härför lär emellertid medverkan av riksdagen vara erforderlig.

Vad angår den sakliga innebörden av ett dylikt förtydligande, har lönenämnden ingen anledning att frånga den ståndpunkt lönenämnden intagit i utlåtandet den 6 maj 1938, till vilket lönenämnden tillåter sig hänvisa. Lönenämnden anser, att den av lönenämnden tidigare hävdade tolkningen av gällande bestämmelser vid den praktiska tillämpningen medför det mest rimliga resultatet. I enlighet härmed förordar lönenämnden, att ordinarie lärare i övningsämne vid allmänt läroverk må för placering i löneklass, med iakttagande av i övrigt stadgade grunder, tillgodoräkna sig tid, varunder han i egenskap av icke-ordinarie lärare haft en undervisningsskyldighet av minst nio veckotimmar i ämnena teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott samt minst sex veckotimmar i ämnet kvinnlig slöjd.

Statskontoret har yttrat följande.

Som statskontoret framhållit i sitt den 7 oktober 1938 till skolöverstyrelsen avgivna yttrande rörande bland annat frågan om tolkningen av bestäm-

melserna i 11 § avlöningsreglementet för ordinarie lärare, kan detta stadgande för övningslärarnas del icke enligt ämbetsverkets mening giva stöd för annan tolkning än att övningslärare vid ordinarieblivandet skall äga tillgodoräkna tidigare icke-ordinarie tjänstgöring endast såframt antalet veckotimmar under denna tjänstgöring uppgått till minst det antal timmar, som fastställles av skolöverstyrelsen för läraren å den nya tjänsten. Då emellertid en sådan tolkning, på sätt ämbetsverket i nyssnämnda sammanhang framhållit, icke kan anses tillfredsställande, har statskontoret i princip intet att erinra mot att åtgärder vidtagas för att få till stånd en mera tillfredsställande tillämpning av stadgandet. Härtill lärer emellertid — som även lönenämnden understrukt — riksdagens medverkan vara erforderlig.

Vad därefter angår frågan, vilka åtgärder, som i sådant hänseende böra vidtagas, får statskontoret erinra, att tillgodoräkningen för dessa lärare — liksom för övriga civila tjänstemän — i princip kommer att borttagas med ingången av nästa budgetår. Med beaktande härav synes det ämbetsverket angeläget, att dessa åtgärder icke givas en sådan räckvidd, att intill den 1 januari 1938 tillämpad praxis i fråga om tillgodoräkning för övningslärarna efter nämnda tidpunkt komme att väsentligen utvidgas för att sedan helt försvinna med utgången av innevarande budgetår. Detta är emellertid innebörden av skolöverstyrelsens och lönenämndens förslag, vilket sålunda skulle leda till en förmånligare tillgodoräkning än vad som tidigare varit fallet icke endast för de övningslärare, vilka befordras under tidsperioden 1 januari 1938—30 juni 1939, utan även för de av dessa lärare, vilka befördrats före den 1 januari 1938 och övergått å det nya avlöningsreglementets bestämmelser.

Beträffande sistnämnda grupp av övningslärare — sålunda de, vilka befördrats före den 1 januari 1938 — har statskontoret i sitt berörda utlåtande till skolöverstyrelsen hävdadt, att dessa lärare på grund av övergångsbestämmelserna till avlöningsreglementet böra kunna tillgodoräknas sin tidigare tjänstgöring enligt de lönetursbestämmelser, som gällde före den 1 januari 1938. Enligt vad ämbetsverket under hand från skolöverstyrelsen inhämtat har även överstyrelsen med stöd av detta statskontorets uttalande medgivit de av ämbetsverket förordade placeringarna. Då sålunda dessa lärare med tillämpning av övergångsbestämmelserna kunna bibehållas vid sin lönetursrätt enligt de äldre bestämmelserna, anser ämbetsverket icke erforderligt, att för denna grupp av övningslärare vidtagas några särskilda åtgärder i syfte att giva dem möjlighet till en förmånligare tillgodoräkning än som blir fallet vid en tillämpning av övergångsbestämmelserna.

Vad därefter angår de övningslärare, vilka befördrats eller komma att befordras till ordinarie tjänst under tidsperioden 1 januari 1938—30 juni 1939, kan det måhända ifrågasättas, om det får anses befogat att omedelbart före tillgodoräkningens slopande vidtaga åtgärder i syfte att uppmjuka gällande bestämmelser om tillgodoräkning för dessa lärare. Emellertid anser statskontoret — vilket även torde framgå av det tidigare anförda — övervägande skäl tala för att kompletterande bestämmelser meddelas i syfte att giva 11 § i avlöningsreglementet en ur saklig synpunkt tillfredsställande innebörd för dessa lärares vidkommande. Ämbetsverket är därvid dock icke berett att i sådant avseende tillstyrka så vittgående åtgärder, som skolöverstyrelsen och lönenämnden föreslagit, nämligen att medgiva tillgodoräkning i alla de fall, då läraren undervisat de i 133 § 3 mom. läroverksstadgan (kungl. kung. nr 40, 1938) angivna minimitiderna, redan av den anledningen, att härigenom de övningslärare, vilka utnämnts efter den 1 januari 1938, skulle komma i ett betydligt bättre läge än om dessa lärare utnämnts omedel-

bart dessförinnan. Och att — vilket torde vara innebörden av det föreliggande förslaget — utsträcka en dylik kompletterande bestämmelse räckvidd att avse även övningslärare, utnämnda före den 1 januari 1938, synes icke böra ifrågakomma, då en dylik utvidgning enligt ämbetsverkets mening icke kan anses sakligt motiverad.

En framkomlig utväg torde emellertid i förevarande fall öppna sig, därest övningslärare, vilka befordras till ordinarie övningslärare under tiden 1 januari 1938—30 juni 1939, medgivnas rätt att tillgodoräkna tidigare tjänstgöring i samma utsträckning som om de före den 1 januari 1938 gällande bestämmelserna hade varit tillämpliga å dem. Härigenom undgås en utvidgning av rätten till tillgodoräkning beträffande sistnämnda lärare, på samma gång som varje anledning bortfaller att vidtaga ändring i tidigare beslut om tjänstårsberäkning för övningslärare, som befodrads före den 1 januari 1938.

Under åberopande av vad sålunda anförts har statskontoret förordat, att lärare i övningsämne vid statens undervisningsväsende, vilken befodrads eller kommer att befordras till ordinarie dylik lärartjänst efter ingången av år 1938, medgives rätt att tillgodoräkna tidigare icke-ordinarie anställning i samma omfattning, som om han befodrads till sin ordinarie tjänst före den 1 januari 1938 och de sålunda före nämnda tidpunkt gällande bestämmelserna varit å honom tillämpliga.

*Departements-
chefen.*

Såsom statskontoret och undervisningsväsendets lönenämnd framhållit, äger lärare i övningsämne vid ordinarieblivandet enligt ordalagen i 11 § 1 mom. avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende för löneklassplacering tillgodoräkna tidigare icke-ordinarie tjänstgöring allenast under förutsättning, att antalet veckotimmar under denna tjänstgöring uppgått till minst det antal veckotimmar, som gäller för den ordinarie tjänsten. Det är emellertid tydligt, att om man på övningslärarna tillämpar nämnda stadgande enligt dess ordalydelse, resultat i vissa fall erhållas, som måste anses otillfredsställande. Med hänsyn härtill förordar jag, att kompletterande bestämmelse meddelas angående ifrågavarande övningslärares lönetursrätt. På grund av övergångsbestämmelserna till nyssnämnda avlöningsreglemente torde, såsom statskontoret påpekat, sådan bestämmelse erfordras allenast för lärare, som befodrads till ordinarie tjänst efter 1937 års utgång. Bestämmelsen bör givetvis endast äga tillämpning å lärare, underkastad det nu gällande avlöningsreglementet.

I fråga om den sakliga innebörden av den sålunda ifrågasatta tilläggsbestämmelsen biträder jag det förslag statskontoret framlagt i skrivelsen den 14 februari 1939. Härvid ansluter jag mig jämväl i allt väsentligt till vad ämbetsverket anförts såsom stöd för förslaget. Emellertid får jag påpeka, att tilläggsföreskriften givetvis icke bör begränsa den större rätt att tillgodoräkna tidigare icke-ordinarie anställning, som vederbörande i något undantagsfall kan äga jämlikt bestämmelserna i 11 § 1 mom. avlöningsreglementet, tolkade enligt deras ordalydelse.

En tilläggsbestämmelse av här ifrågavarande innebörd kan icke komma till stånd utan riksdagens medverkan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ordinarie lärare i övningsämne vid det statliga undervisningsväsendet må, utan hinder av bestämmelserna i 11 § 1 mom. avlöningsreglementet den 30 september 1937 (nr 873) för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende, för bestämmande av begynnelselön och uppflyttning till högre löneklass tillgodoräkna tidigare icke-ordinarie anställning i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

R. Wærneman.